

LSSR KGB PIRMININKO EDUARDO EISMUNTO RAŠTAS LSSR KGB PADALINIŲ VIRŠININKAMS

LSSR KGB pirmininko E. Eismunto raštas LSSR KGB padalinių viršininkams dėl kai kurių operatyvinės padėties ypatumų ir valstybės saugumo organų uždavinių dirbant pagal penktąją liniją dabartinėmis sąlygomis (Pagal SSRS KGB pasitarimo medžiagą)

1987 m. spalio 8 d.

Slaptai

Egz. Nr. 25

Lietuvos TSR KGB

_____ viršininkui

Druskininkai

Dėl kai kurių operatyvinės padėties ypatumų ir valstybės saugumo organų uždavinių dirbant pagal penktąją liniją dabartinėmis sąlygomis (Pagal TSRS KGB pasitarimo medžiagą)

Šių metų rugsėjo 25 d. Maskvoje vyko sąjunginių ir autonominių respublikų KGB pirmininkų, kai kurių kraštų ir sričių valdybų viršininkų, nurodytų organų penktųjų padalinių vadovų pasitarimas. Pasitarime buvo svarstomas klausimas „Dėl operatyvinės padėties ypatumų šalyje ir valstybės saugumo organų uždavinių dirbant pagal penktąją liniją pertvarkos sąlygomis“.

[...]

Ižanginiame drg. V. M. Čebrikovo žodyje ir drg. F. D. Bobkovo pranešime buvo pažymėta, kad šiuo metu politinė padėtis šalyje yra stabili. Tarybinė liaudis pritaria tarybinės visuomenės revoliucinei pertvarkai ir aktyviai joje dalyvauja.

Tačiau pertvarkos eigą įdėmiai stebi prieš specialiosios tarnybos ir ideologiniai centrai, siekiantys sukompromituoti pertvarkos idėją, palaužti tarybinių žmonių tikėjimą ja. Pertvarką, kaip ir bet kurį kitą revoliucinį pertvarkymą, priešškai vertina ir kai kurie asmenys, negatyviai nusistatę žmonės, kurie, vykstant tarybinės visuomenės demokratizavimui, praranda savo privilegijas ir kitus pranašumus. Kaip vieną iš veiksmingiausių priešiško įsiskverbimo formų priešas bando panaudoti įvairiuose šalies miestuose atsirandančius neformalius susivienijimus (grupuotes). Jis tikisi, kad su jų pagalba pertvarkos nebegalės kontroliuoti partija ir tarybinė vyriausybė.

Neformalūs susivienijimai (grupuotės) pasitarime sąlyginai buvo suskirstyti į tris grupes.

Pirmai grupei – pačiai gausiausiai, kaip buvo pasakyta, galima priskirti tuos susivienijimus, kurie aktyviai dalyvauja tarybinės visuomenės atnaujinimo procese ir visokeriopai padeda partiniams organams vykdyti pertvarką.

Antrai grupei buvo priskirti susivienijimai, neturintys aiškios politinės pozicijos.

Trečiai grupei priklauso susivienijimai (grupuotės), kurių veikla yra atvirai priešiška, tokie kaip „Viešumo klubas“, „Už pasitikėjimo įtvirtinimą tarp Rytų ir Vakarų“, „Neakivaizdinis politinis klubas“, „Darbininkų susivienijimas už socialinį teisingumą“, Rygos grupė „Už Helsinkio susitarimų laikymąsi“ ir į juos panašūs.

Šioms formuotėms vadovauja socialistinei santvarkai priešiški elementai, siekiantys sukurti šalyje atvirus opozicinius susivienijimus ir net partijas. Jos glaudžiai susijusios su specialiosiomis tarnybomis, užsienio antitarybiniais centrais ir organizacijomis, iš kurių gauna moralinę ir materialinę paramą. Minėti susivienijimai siekia užmegzti ryšius su antisocialistiniais elementais kitose socialistinės sandraugos šalyse. Yra patikimų duomenų apie aktyvius šių susivienijimų vadovų Senderovo, Kovaliovo, Ogorodnikovo bandymus per savo ryšius su ekstremistinių pažiūrų nacionalistais ir religiniais fanatikais Lietuvoje sukurti panašius opozicinius susivienijimus (grupes) mūsų respublikoje.

Buvo pabrėžta, kad, siekdamas įgyvendinti savo priešiškas užmačias, priešas nuolat keičia taktikos metodus ir labai greitai juos realizuoja konkrečiomis akcijomis. Pavyzdžiui, jis pradėjo provokuoti priešiškus elementus šalies viduje, kad jie legalizuotų antitarybinę veiklą per įvairius mitingus, demonstracijas, susirinkimus, kaip tai buvo daroma šių metų rugpjūčio 23 d. Vilniuje, Rygoje ir Taline.

Tokiomis sąlygomis, kaip buvo nurodyta, valstybės saugumo organai vietose ne visada tinkamai organizuoja savo organizacines ir agentūrines operatyvines priemones, per mažai bendradarbiauja su MVD ir kitais administraciniais organais, kad būtų nutrauktos tokio pobūdžio priešiškos akcijos. Dėl operatyvinės informacijos šaltinių trūkumo kartais nepakankamai ir neteisingai būdavo įvertinama besiklostanti padėtis, partiniai organai laiku negaudavo išsamios informacijos, todėl nebuvo galima efektyviai panaudoti partinio aktyvo ir visuomenės galimybių ir duoti tinkamą atkirtį antitarybiniam priešišku elementų išpuoliams.

[...]

Pasitarime buvo iškeltas uždavinys – neleisti priešiškiems elementams rengti atvirų grupinių antitarybinių akcijų. Tuo tikslu aktyviau panaudoti laiko patikrintas ir naujas prevencinio-profilaktinio darbo formas ir metodus. Plačiau ir įvairiapusiškiau šiame svarbiame darbe remtis visuomene, darbo, mokslo ir gyvenamųjų vietų kolektyvais. Jei būtų tikslinga, kompromituoti antitarybinius elementus per masinės informacijos priemones (spaudą, radiją, televiziją).

[...]

Lietuvos TSR KGB Pirmininkas
pulkininkas

[parašas]

E. Eismuntas

1987 m. spalio 8 d.

Nr. 16/1762

Susipažino [3 neįskaitomi parašai] 87.10.15

Dokumento pirmojo lapo viršuje yra Lietuvos TSR KGB Druskininkų miesto poskyrio spaudas su 1987 m. spalio 14 d. data ir Nr. 681.

KGB slaptieji archyvai 1954–1991 m. [sudarė Burinskaitė K., Okuličiūtė L.], Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2011, p. 466–470.